

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Ukinitev razredov

Pravkar čujemo, da je oblast ukinila v Sloveniji — vsaj kot se govori — nad 100 razredov (oddelkov). Samo v Ljubljani bo z novim šolskim letom 22 oddelkov manj.

Že nekaj let ugotavljamo in z nami vsa naša uvidelna javnost, da pri nas šolstvo stalno hudo pada. Ali naj to, kar smo z velikimi boji in trudi pridobili, dvigali in negovali, prepustimo danes propadanju? Kdo bo zagovarjal našo malobrižnost, če se pravočasno ne zganemo in skušamo z dokazi podpreti naše upravičene zahteve do neoviranega kulturnega razvoja.

Po novem odloku ministrstva prosvete ne sme imeti razred (oddelek) z enim ali dvema šolskima letoma manj kot 45 otrok.

Odlok bi bil še izvedljiv, ne oziraje se na druge posledice, če bi imeli povsod dovolj velike učilnice, kar je pa le v redkih primerih dejstvo. Saj vemo, da je na primer v središču Ljubljane veliko pomanjkanje učnih prostorov, ker se po vojni ni skoro nič zidalo, in da so za učilnice prirejeni nekdanji kabineti, ki imajo prostora komaj za 25 do 30 otrok ali še ne. Odredba sicer pravi, da je dopustno tudi manjše število otrok (pod 45), ako nadzorna oblast ugotovi, da so prostori premajhni. § 14. toč. 2., zakona o zdravstvu učenec namreč določa, da mora biti za vsakega učenca najmanj 5 m² prostornine. Vemo pa določeno, da je prav v Ljubljani polno takih šolskih lukenj, ki v tem oziru ne odgovarjajo. Prav tako bo po deželi, zlasti tam, kjer so starejše stavbe. Tako gremo namesto naprej prav po rakovo nazaj, kljub vsem zakonom in naredbam.

Po vzorcu drugih naprednejših držav se tudi pri nas vedno bolj forsira modernejši način pouka, ki naj polaga večjo važnost na samodelavnost otrok. Učitelj naj posveča čim več pozornosti otrokovi duševnosti, proučuje njegove duševne sile, spretnosti in socialne prilike, v katerih živi, in temu primerno ureja ves pouk in vzgojo. Glavna zahteva za uspešnost takega pouka je malo število otrok, sicer je individualen pouk popolnoma nemogoč. Splošno se navaja število 30 že kot maksimalno. Vse kar je več samo ovira nemoteno šolsko delo.

V novejših šolskih stavbah je že oprema učnih sob prilagajena takemu pouku. Otroci imajo mizice in stole, kar je naravnejše in zdravju bolj primerno kot tesne, po enem kopitu umerjene klopi. Ta oprema zavzema več prostora in tu se ne da nabasati poljubno število otrok, kot v prejšnje šolske klopi, ki so bile dostikrat prave srednjeveške mučilnice in stiskalnice za otroke. V takih klopih ni bilo mogoče pisati. Zdaj smo prišli po toliko letih boja za razvoj našega šolstva v isti položaj.

Na višje organiziranih šolah je bilo ukinjeno tudi po več razredov. Ker so na takih šolah navadno starejše učne moči, ni čuda, če večkrat kdo oboli. V takem primeru bodo imeli oddelki, ki jih je treba družiti, po 90 in več otrok. Saj nadomestila ni mogoče dobiti skoro nikoli pravočasno. Kajti namestitev novega učitelja traja pri nas vsaj pol leta, kar je gotovo v Evropi edinstven primer. To so posledice pretirane centralizma in birokratizma. In tako se bo zgodilo, da bodo imeli v prestolici Slovenije, če učitelj zboli, učenci v dveh razredih pouk vsak drugi dan, ker otrok ni mogoče zložiti v dve plasti, kot za boje v shrambi.

Znak zaostalosti je predbacivanje, ki ga slišimo celo pri boljših ljudeh, da je bilo nekda po razredih 50 do 100 otrok in jih je učitelj vseeno kaj naučil. To je bilo pač pred 60 leti, ko so ljudje rabili tudi leščerbe in spali na tleh na slami. Naj se dotičniki poslužujejo tudi danes teh primitivnih ugodnosti. Na kakšen način se je vršil v takih razredih pouk in kakšen red je vladal, pa ne povedo.

Danes je tudi mladina drugačna in izpostavljena vse večjim nevarnostim kot nekda. Zato je temeljito poznavanje otroka eno najvažnejših sredstev za uspešno vzgojo in pouk. Pri takih množicah pa je to popolnoma nemogoče.

Pričakujemo, da bodo oblasti toliko uvidne, da še pravočasno revidirajo svoj sklep. Materialni interesi bi tu ne smeli priti v poštev, ker bi bila kulturna škoda prevelika.

Čutimo dolžnost, da opozorimo na vse to, dokler ni prepozno.

Iustus.

—k »Hrvatska dobrovolja« i »Popevka od kmetskega stališa preštimanja«. Pod tem naslovom sta v brošuri natisnjeni dve razpravi univ. prof. dr. Fr. Ilešića. Zagreb 1938. Cena 12 din. Razpravi sta prav za prav recenzija o zbirki hrvatskih popevk zdravice in napitnice izpred leta 1800., ki jih je objavil univ. prof. dr. Franjo Fancev. Ker izvirajo mnoge od zbranih popevk in zdravice od slovenskih avtorjev in to v zbirki in označeno, je v teh razpravah g. dr. Ilešić povsem točno pokazal odkod izvirajo te hrvatske popevke. Zanimiva knjižica se dobi tudi v Knjižarni Učiteljske tiskarne.

Velika manifestacija obmejnega slovenskega učiteljstva v Murski Soboti

Z zborovanjem obmejnih društev v Murski Soboti se je začel niz naših manifestacij za osvobodjenje. Prekmurje sicer ne praznuje še letos dvajsetletnice sožitja v skupni domovini, vendar si je učiteljstvo severnih srezov izbralo prav ta sončni del naše zemlje, ki je bil najbolj zapuščen in najdalje osamljen, da ga spozna in se poveže z njim v nerazdružljivo skupnost.

Sprejem učiteljstva na kolodvoru.

Najkrasnejše jutro se je smehljalo 14. maja nad prostrano prekmursko ravnino in učiteljstvo je hitelo v pomladanskem zanosu iz vseh krajev severne meje proti Murski Soboti. Prvi so se pripeljali že prejšnje popoldne. Ostali so dospeli z vlakom, z avtobusi in na kolesih naslednje jutro. Mesto je bilo v zastavi, na kolodvoru je izrekel učiteljstvu dobrodoščilo g. župan F. Hartner in godba je zasvirala v pozdrav. S kolodvora se je vila povorka 800 glave učiteljske množice na pokopališče, da se pokloni borcev, padlim za osvobodjenje Prekmurja. Tov. Mirko Vauda je položil na grob venec rdečih nageljev, obdan z državnim in slovenskim trakom z napisu udeleženi društev, godba je zaigrala žalostinko.

Učiteljstvo se klanja borcev padlim za osvobodjenje Prekmurja.

Nato se je zbralo učiteljstvo v Sokolskem domu, kjer se je začelo ob 10. uri zborovanje. Vodil ga je predsednik domačega učiteljskega društva tov. E. Antauer. Po vdanostnih brzojavkah Nj. Vel. kralju, kraljevskemu namestniku, g. prosv. ministru in glavni upravi JUU v Beogradu, je pozdravil številne goste: predstavnik oblasti, občine in raznih veroizpovedi, gimnazije in kmetijske šole, zastopnike kulturnih in dobrodelnih društev, predsednika tov. Kumlja in učiteljske veterane — upokojence. Sledili so razni govori: g. nar. poslanca J. Benka, predsednika Ciril Metodove podružnice in društva Soče tov. Fr. Gabrijelečiča, predsednika J.čsl. lige in zastopnika Mladega Prekmurca g. prof. J. Liška, zastopnika Kluba prekmurskih akademikov g. R. Čačinoviča ter Narodne odbrane g. K. Pertota.

Po oficialnem delu so podali tov. E. Antauer, F. Gumilar in M. Kokolj v lepih referatih sliko Prekmurja v sedanjosti in preteklosti. Tov. E. Antauer je podal »Pregled prekmurskega šolstva«. Na konkretnem primeru, na podlagi lastnega življenjepisa je pokazal pripravo Prekmurca pred osvoboditvijo za učiteljski poklic, njegovo vzgojo, podrejeno političnim ciljem tujih gospodarjev, ljubezen do lastne grude in ljudstva, doživljanje narodnega osvobodjenja, težko življenje v nove razmere, zagrenjene radi nerazumevajočega ravnanja došlih bratov.

Tov. F. Gumilar je referiral o psihi prekmurskega ljudstva v luči socialnih in gospodarskih razmer. Naslikal je družabni razvoj tega ljudstva, ki je še prav do osvobodjenja ječalo v sponah fevdalizma in tlačanilo madžarskemu graščaku, katero ima tudi sedaj premalo zemlje ter zato ni v njem občutka zasebne lastnine in zakoreninjenosti v lastno grudo, da si se tožari zanjo in jo brani, vendar

le iz gospodarske potrebe, ki ga prav tako sili po svetu za kruhom; njegovo pasivnost, izvirajočo iz stoletnega suženjstva in podrejenosti; njegovo ljubezen do materinščine in elementarno hrepenenje po življenju in koščku sreče.

Tov. M. Kokolj je govoril o vzniku in razstavi slovenstva v Prekmurju. Podal je zgodovino in analizo političnih razmer do osvobodjenja ter pokazal na razne činitele in njihovo vlogo pri graditvi kulture panonskih Slovencev. Vsi trije lepi in temeljiti referati so nudili učiteljstvu jasno sliko ter prispevali k razumevanju onega dela našega ljudstva, ki mu je bila dodeljena v zgodovini najtežja usoda. Toplo odobravanje poslušalcev je pričalo, da so tovariši referenti dosegli svoj namen.

Burno pozdravljen se je predsednik sekcije tov. M. Kumelj najprej zahvalil domačemu učiteljstvu za organiziranje današnjega zborovanja. Nato je poudarjal važnost učiteljevega dela tu na meji in zlasti v današnjih časih. Zato prosi predstavnike oblasti in društev, naj upoštevajo izkušnje učiteljstva in naj ga podpirajo, zavedajoč se, da za uspešno narodno delo niso potrebne le besede, ampak predvsem gospodarske in socialne osnove. Pričkal je pogoje uspešnega razvoja šolstva in njegove ovire, zahtevo učiteljstva in delo v stanovski organizaciji. Njegova iskrena izjava je večkrat prekinilo navdušeno pritrdjevanje zbranega učiteljstva, ki mu je ob zaključku njegovih moštatih izjavanj dokazalo z viharim ploskanjem zaupanje in solidarnost.

Ob koncu tega telega in uspelega zborovanja je bila sprejeta naslednja resolucija: Učiteljstvo severnih obmejnih srezov dravske banovine, včlanjene v sreskih učiteljskih društvih JUU Celje, Slov. Bistrica, Sv. Lenart v Slov. gor., Lendava, Ljutomer, Maribor d. breg, Maribor l. breg, Maribor mesto, Ormož, Ptuj, Murska Sobota in Šmarje pri Jelšah, zbrano na velikem zboru 14. maja 1938. v Murski Soboti, podaja po obravnavi šolskih in stanovskih vprašanj sledečo izjavo:

1. Odobravamo dosledno izvajanje čiste stanovske linije v JUU, pozivamo vodstvo banovinske in centralne organizacije, da tudi

VSEBINA:

Ukinitev razredov.

Velika manifestacija obmejnega slovenskega učiteljstva v Murski Soboti.

Slovenski javnosti.

Natečaj za sprejem v višjo pedagog. šolo v Beogradu in Zagrebu.

Počitniški pedagoški tečaj za učiteljstvo.

LISTEK: Pregled prekmurskega šolstva.

Splošne vesti. — Rangna lista. — Kaj vse pišejo. — Naša gospodarska organizacija.

— Učiteljska tiskarna. — Mladinska matiča. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

v bodoče z vso doslednostjo vztrajata na smernicah deklaracije iz leta 1926. in 1935. in zagotavljamo pri tem delu, kakor tudi pri prizadevanju za ohranitev avtonomije v organizaciji, našo vsestransko oporo.

2. Smatramo, da je neobhodno potrebno takoj pristopiti k ureditvi osnovnih pogojev za neoviran razvoj šolstva in za napredek narodne kulture, pri čemer je treba posebej upoštevati obmejne kraje in razmere. Ti osnovni pogoji so:

a) stalnost učiteljstva v službi in na mestu, avtomatsko napredovanje, — polnopravna sigurnost in vsestranska opora in zaščita pri delu;

b) izboljšanje materialnega položaja aktivnemu in upokojenemu državnemu uradništvu;

c) priznanje polne enakopravnosti poročenim učiteljicam in odprava celibata;

č) namestitvev brezposelnih učiteljskih abiturientov ter s tem v zvezi zasedba praznih mest, znižanje števila otrok v razredih in otvoritev novih razredov;

d) popolna ureditev položaja šolskih upraviteljev in učiteljev ženskih ročnih del. Kontraktni in dnevničarji naj se čimprej nastavijo kot državni uradniki. Prav tako naj se pripravniki prevedejo v uradniško skupino;

e) ureditev obmejnega šolstva: gospodarsko, socialno in narodno osiguranje obmejnega življa; obmejna šolska poslopja naj tudi po svoji zunanosti oznanjujejo ponos in dostojnost svojega zvanja;

f) ločitev prosvetne uprave od politične.

Slovenski javnosti!

Stoletja in stoletja se že borimo za svoj obstanek. Borba na gospodarskem, socialnem, kulturnem in političnem polju je bila zelo težka in je zahtevala mnogo žrtve. Toda bolj kot kdaj koli prej bi se moralo danes slovensko ljudstvo zavedati svojih velikih nalog in dolžnosti, ki jih ima napram sebi in svojim potomcem. Bolj kot kdaj koli bi se morali Slovenci danes zavedati, da nam je kot malemu visoko kulturnemu jugoslovanskemu narodu zagotovljena bodočnost samo v primeru, če bomo znali varovati to, kar smo si priborili in če bomo znali vzgojiti in pripraviti svoj rod tako, da bo krepko in neomajno stal na braniku svoje kulture.

Premnogi znaki kažejo, kako se pojavlja med slovenskim ljudstvom težka bolezen, ki postaja vedno hujša. Ti znaki notranjega razkroja, ki so prodrli ponekod že do korenin, terjajo, da se jim posveti vsa pažnja in pozornost, da ne postanejo usodni. Temu niso krive samo današnje slabe socialne razmere; so še drugi vzroki, ki ogrožajo naše moralno in fizično zdravje, našo moč in napredek. Vedno bolj prihajamo do zaključka, da je bodočnost naroda najtesneje povezana z njegovo moralno krepkostjo. In kje so vzroki, da se ruši ta krepkost? Alkoholizem, ki ga nikakor ne smemo pojmovati samo kot pijanost, marveč kot vsesplošno zlo, ki mu je sam kot posledni ali neposredni spremljevalec, je prizadejal mnogo škode v našem narodnem gospodarstvu, mnogo je škodoval rasti naše narodne kulture in napravil mnogo socialnega gorja. Kjer ni treznosti, tam je beg iz življenja, kjer ni značajnosti, tam je omahljivost, kjer ni volje in moči, tam je obup.

Preveč puščamo Slovenci v nemar, da se razraščajo destruktivne sile alkoholizma, premalo si prizadevamo zavarovati se proti njemu in njegovim zlim posledicam. Premalo se zavedamo, da je alkoholno vprašanje za Slovence najbolj pereč problem gospodarske, socialne, kulturne in prosvetne politike in da bi ga kot takega bilo treba reševati. Alkoholno vprašanje je zadeva vseh Slovencev in zato mora napraviti njemu zavzeti stališče ves narod.

Da se vzbudi za to vprašanje prepotrebno zanimanje, bo letos od 28. maja do 4. junija treznostni teden. Uverjeni smo, da se bo vzbudilo prepotrebno zanimanje, uverjeni pa smo tudi, da bo vsak posameznik storil svojo dolžnost.